

УДК 504.732

**БІОРІЗНОМАНІТТЯ РОСЛИННОГО СВІТУ СЕЛИЩА МАНЕВИЧІ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

А. В. Петрук

студентка 2 курсу, група ВБА-21, навчально-науковий інститут агроекології та землеустрою
Науковий керівник – д.с.-г.н., професор Ю. Р. Гроховська

*Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна*

Статтю присвячено результатам дослідження біорізноманіття рослинного світу в межах смт Маневичі та його околиць (Волинська область) під час літньої навчальної практики, систематичній та екологічній характеристиці видів, які поширені на цій території. Виявлено представників 22-х родин, найчисельніше представлена родина айстрові *Asteraceae*.

Ключові слова: флора, вид, біорізноманіття.

Статья посвящена результатам исследования биоразнообразия растительного мира в пределах пгт Маневичи и его окрестностей (Волинская область) во время летней учебной практики, систематической и экологической характеристике видов, распространенных на этой территории. Выявлено представителей 22-х семейств, больше всего представителей семейства астровых *Asteraceae*.

Ключевые слова: флора, вид, биоразнообразие.

The article is devoted to the results of the study of plant biodiversity in the urban-type settlement Manevychi and its environs (Volyn region) during the summer training practice, taxonomical and ecological features of species, which are distributed in this area.

Representatives of 22 families were found, most of them members of the aster family *Asteraceae*.

Keywords: flora, species, biodiversity.

Рослини відіграють дуже важливу роль у житті людства, вони забезпечують усе без чого не могла б існувати сучасна цивілізація: житло, меблі, одяг, ліки, папір та багато іншого. Вони також є джерелом їжі, тамують спрагу, захищають від несприятливих погодних умов, підтримують постійний газовий склад атмосфери на планеті, забезпечуючи дихання усіх живих організмів. Рослинний світ дуже чутливо реагує на зміни екологічних факторів і є чітким показником обсягу антропогенного впливу на природу [1; 3].

Господарська діяльність завдає непоправної шкоди рослинному світу. Масові вирубки лісу, забруднення водойм і ґрунтів, створення нових полігонів з відходами, які, як правило, розташовані в лісових масивах, викиди вуглецю, які впливають на флору. Антропогенна діяльність безпосередньо спричинює зникнення багатьох видів рослин, особливо вразливих і рідкісних, які занесені до Червоної книги і регіональних охоронних списків [7].

Рослинний світ смт Маневичі та його околиць досліджували під час літньої навчальної практики у липні 2020 року, на трьох опорних ділянках (табл. 1). Визначення рослин здійснювали за допомогою традиційних і онлайн-визначників [2; 5].

Маневицький район розташований у північній частині Волинської області. З наукових джерел відомо, що на території району поширенні зональні та гігоморфні ґрунти, які пов'язані з низинним рельєфом і поширенням піщаних і супіщаних відкладів, які представлені дерново-підзолистими, дерновими, лучними і болотними ґрунтами та торфовищами. Клімат помірно континентальний. Маневиччина багата на підземні води [6].

Метою наших досліджень було ознайомитися з різноманітністю флори району за даними літературних джерел і провести власні дослідження рослинного світу в межах селища Маневичі та його околиць.

Таблиця 1

Географічне розташування опорних ділянок дослідження рослинного світу

Ділянка	Географічні координати	
1. Ліс (західна частина селища)	51.284796	25.484740
2. Водойма «Заходи» (західна частина)	51.288768	25.516325
3. Лука (східна частина с. Велика Яблунька)	51.222513	25.546891

За даними літературних джерел відомо, що рослинний світ району різноманітний. Він представлений лучними угрупованнями, сосновими і мішаними лісами, прибережно-водними і водними фітоценозами. Флора Маневицького району нараховує близько 800 видів різних систематичних груп рослин [4]. Родини айстрові, тонконогові, бобові, гвоздичні, розові, жовтцеві становлять трохи більше половин усіх видів рослин. Тут зустрічається 65 видів рідкісних рослин та 33 види, які занесені до Червоної книги України [7]. Також тут зростає смілка литовська, яка занесена до Європейського Червоного списку рослин, що знаходяться під загрозою зникнення у світовому масштабі. Найпоширенішою є лісова рослинність. Домінують соснові ліси, але також зустрічаються острівні ялинники, грабово-дубові, дубово-соснові, вільхові та березові ліси. Значні площі утворені водно-болотною рослинністю, де домінують очерет, осоки і сфагнові мохи. Пустища і чагарники займають незначні площі [4]. На території Маневицького району знаходиться Черемський заповідник [8], де збереглися мало порушенні антропогенною діяльністю суцільні лісові масиви. На території заповідника трапляються багато рідкісних і зникаючих видів рослин та тварин [8].

Луки збереглися на лісових галявинах, підвищеннях серед боліт [4]. Найбільш поширені тут костриця, тонконіг, осока, численні злаки. У зниженнях річкових долин виникли низинні луки із домінуванням осок, лепешників, молінії, щучників, калюжниці, м'яти. У долинах річок, де періодично відбуваються повені, утворилися заплавні луки [4]. Тут переважають тимофіївки, костриці, куничники, тонконіг, горошок, конюшина тощо.

Під час дослідження деревної рослинності в лісі поблизу західної частини смт Маневичі виявлено представників класу Хвойних (*Pinopsida*): ялівець звичайний (*Juniperus communis* L., родина кипарисові *Cupressaceae*), сосна звичайна (*Pinus sylvestris* L., родина соснові *Pinaceae*). З покритонасінних (*Magnoliophyta*) виявлено такі види дерев, кущів та кущиків: липа серцелиста (*Tilia cordata* Mill., родина мальвові *Malvaceae*), верба вавилонська (*Salix babylonica* L., родина вербові *Salicaceae*), малина (*Rubus idaeus* L., родина розові *Rosaceae*), ожина сиза (*Rubus caesius* L., родина розові *Rosaceae*), осика (*Populus tremula* L., родина вербові *Salicaceae*), горобина чорноплідна (*Aronia melanocarpa* (Michx) Elliott, родина розові *Rosaceae*), бузина чорна (*Sambucus nigra* L., родина адоксові *Adoxaceae*), чорниця звичайна (*Vaccinium myrtillus* L. родина вересові *Ericaceae*).

Також під час досліджень було виявлено значний перелік трав'янистих рослин, що представлені у табл. 2.

Таблиця 2

Трав'янисті рослини смт Маневичі

<i>Назва рослини</i>	<i>Родина</i>
щитник чоловічий (<i>Dryopteris filix-mas</i> L. Schott)	щитникові <i>Dryopteridaceae</i>
звіробій звичайний (<i>Hypericum perforatum</i> L.)	клузієві <i>Clusiaceae</i>
суниці лісові (<i>Fragaria vesca</i> L.)	розові <i>Rosaceae</i>
ромашка лікарська (<i>Matricaria recutita</i> L.)	айстрові <i>Asteraceae</i>
морква дика (<i>Daucus carota</i> L.)	селерові <i>Apiaceae</i>
деревій звичайний (<i>Achillea millefolium</i> L.)	айстрові <i>Asteraceae</i>
вербозілля звичайне (<i>Lysimachia vulgaris</i> L.)	первоцвіті <i>Primulaceae</i>
злінка однорічна (<i>Erigeron annuus</i> (L.) Pers)	айстрові <i>Asteraceae</i>
горошок мишачий (<i>Vicia cracca</i> L.)	бобові <i>Fabaceae</i>
фіалка польова (<i>Viola arvensis</i> Murray)	фіалкові <i>Violaceae</i>
конвалія звичайна (<i>Convallaria majalis</i> L.)	холодкові <i>Asparagaceae</i>
полин звичайний (<i>Artemisia vulgaris</i> L.)	айстрові <i>Asteraceae</i>
собача кропива п'ятилопатева (<i>Leonurus quinquelobatus</i> L.)	глухокропикові <i>Lamiaceae</i>
подорожник великий (<i>Plantago major</i> L.)	подорожникові <i>Plantaginaceae</i>
галінсога дрібноквіткова (<i>Galinsoga parviflora</i> Cav.)	айстрові <i>Asteraceae</i>
м'ята водяна (<i>Mentha aquatica</i> L.)	глухокропикові <i>Lamiaceae</i>
підбіл звичайний (<i>Tussilago farfara</i> L.)	айстрові <i>Asteraceae</i>
конюшина лучна (<i>Trifolium pratense</i> L.)	бобові <i>Fabaceae</i>
конюшина біла (<i>Trifolium repens</i> L.)	бобові <i>Fabaceae</i>
кропива жалка (<i>Urtica urens</i> L.)	кропивні <i>Urticaceae</i>
купина запашна (<i>Polygonatum odoratum</i> L.)	холодкові <i>Asparagaceae</i>
очерет звичайний (<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. ex Steud)	тонконогові <i>Poaceae</i>
ряска мала (<i>Lemna minor</i> L.)	ароїдні <i>Araceae</i>
рогоз широколистий (<i>Typha latifolia</i> L.)	рогозові <i>Typhaceae</i>
рогоз вузьколистий (<i>Typha angustifolia</i> L.)	рогозові <i>Typhaceae</i>
частуха подорожникова (<i>Alisma plantago-aquatica</i> L.)	частухові <i>Alismataceae</i>

Серед трав'янистих рослин виявлено лікарські види, які не характерні для природної флори регіону і культивуються штучно – календула (*Calendula officinalis* L., родина айстрові *Asteraceae*) і меліса лікарська (*Melissa officinalis* L., родина глухокропикові *Lamiaceae*).

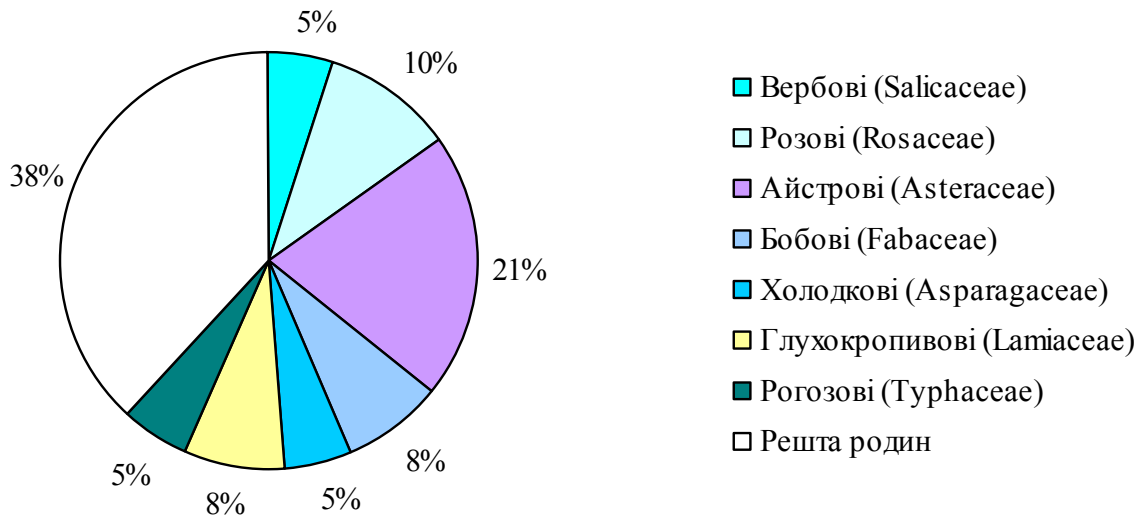

Рисунок. Систематичний спектр родин

За нашими спостереженнями особливо багато на території смт Маневичі запасів таких місцевих лікарських видів: чорниці звичайної, звіробою звичайного, кропиви жалкої, ромашки лікарської, а також культивованих видів – календули і меліси лікарської.

Дослідженнями рослинного світу смт Маневичі та його околиць з'ясовано, що він досить різноманітний, представлений багатоманітною деревною і трав'янистою рослинністю. Серед виявлених видів є представники голонасінних та покритонасінних рослин із 22-х родин, найбільше серед них представників родини айстрові *Asteraceae*. Серед них є лікарські рослини: чорниця звичайна, конвалія звичайна, звіробій звичайний, ромашка лікарська, кропива жалка, деревій звичайний, календула і меліса лікарська.

1. Гроховська Ю. Р., Ходосовцев О. Є., Пилипенко Ю. В., Кононцев С. В. Гідроботаніка : навч. посіб. Херсон : Олді-Плюс, 2013. 376 с.
2. Гроховська Ю. Р., Кононцев С. В. Методичні вказівки до навчальної практики з ботаніки та зоології для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Водні біоресурси та аквакультура» спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура» денної і заочної форм навчання. Рівне : НУВГП, 2020. 23 с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/18263> (дата звернення: 05.04.2021).
3. Клименко М. О., Гроховська Ю. Р. Оцінка екологічного стану водних екосистем річок басейну Прип'яті за вищими водними рослинами. Рівне : НУВГП, 2005. 194 с.
4. Мельник В., Хомич П., Войчик С. Маневиччина: Маловідомі факти. Луцьк, Маневичі : Золота стріла : Волиньполіграф, 2019. 184 с.
5. Определитель растений онлайн «Плантариум». URL: <http://www.plantarium.ru> (дата звернення: 05.04.2021).
6. Офіційний сайт Маневицької районої ради. URL: <http://www.manrayrada.gov.ua/zagalna-informaciya.html> (дата звернення: 05.04.2021).
7. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я. П. Дідуха. К. : Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.
8. Черемський заповідник. Сайт «Волинь заповідна». Природно-заповідний фонд Волинської області. URL: <http://eco.voladm.gov.ua/category/prirodniy-zapovidnik-cheremskiy/> (дата звернення: 05.04.2021).